

налагать взыскание). Так, в соответствии с ч. 2 ст. 3 УК Республики Беларусь никто не может быть признан виновным в совершении преступления и подвергнут уголовной ответственности иначе как по приговору суда и в соответствии с законом. Налагать административные взыскания в соответствии со ст. 3.1 ПИКоАП имеют право суды и еще 26 органов государственного управления, в том числе органы внутренних дел, органы пограничной службы и др. Дисциплинарные взыскания налагают соответствующие начальники.

Также отличиями преступления от административного правонарушения можно считать состояние судимости в случае вынесения приговора за совершение преступления и административной наказанности при привлечении к административной ответственности.

На основании изложенного, можно сделать вывод, что основными признаками (критериями) отличия преступления, административного правонарушения и дисциплинарного проступка являются степень общественной опасности, характер противоправности, наказуемость.

Кроме этого, можно выделить и иные признаки, такие как меры ответственности, сроки давности привлечения к ответственности, субъекты ответственности и субъекты, привлекающие лицо к ответственности. Однако они являются производными от степени общественной опасности, характера противоправности и наказуемости.

1. Административное право : учеб. пособие : в 2 ч. / под общ. ред. И. В. Козелецкого, А. И. Сухарковой. Минск : Акад. МВД, 2013. Ч. 2 : Административно-деликтное право. Процессуально-исполнительное право / И. В. Козелецкий [и др.]. 454 с.

2. Крамник А. Н. Административное право. Ч. 2. Административно-деликтное право. Общая часть : пособие для студ. высш. учеб. заведений по юрид. специальностям. Минск : Изд. центр БГУ, 2009. 379 с.

УДК 343.238.5

С. А. Сілаеў

*старшы выкладчык кафедры крымінальнага права
і крыміналогіі Юрыдычнага інстытута
Мемераўскага дзяржаўнага ўніверсітэта (Расія)*

ДА ПЫТАННЯ АБ ПРАЦЯГЛЫМ ХАРАКТАРЫ ЗЛАЧЫНСТВАЎ, ЗВЯЗАНЫХ З НЕВЫКАНАННЕМ АБАВЯЗКАЎ ПА ВЫПЛАЦЕ ГРАШОВЫХ СРОДКАЎ

У тэорыі крымінальнага права няма адзінства ўяўленняў аб тым, якія злачынствы належаць да ліку працяглых. Аднак жа вырашэнне гэтага пытання мае велізарнае практычнае значэнне, бо, як

вядома, працяглыя злачынствы характарызуюцца несупадзеннем у іх юрыдычнага і фактычнага сканчэння, прычым менавіта па моманце фактычнага сканчэння працяглага злачынства вызначаюцца прымянімы закон, пачатак цячэння тэрмінаў даўнасці крымінальнага праследавання, магчымасць прымянення актаў амністыі і г. д.

На працягу доўгіх гадоў у расійскай юрыдычнай навуцы не сціхаюць спрэчкі аб тым, ці лічыць працяглымі злачынствы ў сферы падаткаабкладання. Часцей за ўсё гаворка ідзе аб ухіленні ад выплаты падаткаў і збораў (арт. 198 і 199 КК РФ); але тую ж самую канструкцыю саставу маюць ухіленне ад выплаты мытных плацэжаў (арт. 194 КК РФ), невыкананне абавязкаў падатковага агента (арт. 199.1 КК РФ) і ўхіленне страхавальніка ад выплаты страхавых узносаў на абавязковае сацыяльнае страхаванне ад няшчасных выпадкаў на вытворчасці і прафесійных захворванняў (арт. 199.3 і 199.4 КК РФ).

Некаторыя з тэрэтыкаў лічаць падатковыя злачынствы простымі (аднамомантавымі). Дадзеная пазіцыя грунтуецца на тым, што Падатковы кодэкс РФ выразна вызначае тэрміны выканання падаткаплацельшчыкамі і падатковымі агентамі сваіх абавязкаў [1, с. 695; 2, с. 360–361]. Пры гэтым калі адны аўтары хаця б праяўляюць паслядоўнасць, адмаўляючы трываласць усіх злачынстваў-ухіленняў [3, с. 751], то астатнія кіруюцца нейкай цалкам неспасціжнай логікай. Так, Н. Ф. Кузняцова сцвярджала, быццам «нявыплата падаткаў, у адрозненне, напрыклад, ад ухілення ад выплаты аліментаў, не з'яўляецца працяглым злачынствам» [4, с. 311], але ў чым заключаецца гэтае адрозненне паміж двума цалкам ідэнтычнымі па сваім аб'ектыўным боку саставамі злачынстваў, не тлумачылася. Той факт, што нявыплата падаткаў ва ўстаноўлены тэрмін утварае скончаны састаў злачынства, сам па сабе не сведчыць на карысць такога пункта гледжання, паколькі аліментныя абавязацельствы гэтаксама павінны выконвацца ва ўстаноўленыя судовым рашэннем тэрміны (з пэўнай перыядычнасцю), а іх невыкананне ў гэтыя тэрміны (пры наяўнасці акалічнасцей, што пацвярджаюць зламывасць ухілення, у тым ліку падвойнай грамадзянска-адміністрацыйнай прэюдыцыі) сапраўды гэтак жа азначае поўнае ажыццяўленне саставу злачынства. Нягледзячы на слабасць такой пазіцыі, яе, тым не менш, займаюць, акрамя Н. Ф. Кузняцовай, цэлы шэраг навукоўцаў — як з Расіі, так і з Беларусі [5, с. 38–39], са Славачыны [6, с. 129, 238] і з некаторых іншых усходнееўрапейскіх краін.

У п. 3 пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Расійскай Федэрацыі ад 28 снежня 2006 г. № 64 «Аб практыцы прымянен-

ня судамі крымінальнага заканадаўства аб адказнасці за падатковыя злачынствы» сапраўды гаворыцца, што момантам сканчэння такіх злачынстваў трэба лічыць фактычную нявыплату падаткаў (збораў) у тэрмін, што ўстаноўлены падатковым заканадаўствам. Але, здаецца, у прыведзеным кіруючым тлумачэнні найвышэйшага федэральнага органа судовай улады маецца на ўвазе толькі юрыдычнае, а не фактычнае сканчэнне, бо на «фактычную нявыплату падатку» Пленум паказвае: «зыходзячы з таго, што, паводле падатковага заканадаўства, тэрмін падачы падатковай дэкларацыі і тэрміны выплаты падатку (збору) могуць не супадаць». Інакш кажучы, тут гаворка пра тое, што па сканчэнні тэрміну выплаты падатку ўхіленне робіцца скончаным злачынствам згодна ч. 1 арт. 29 КК РФ, г. зн. яно больш не з'яўляецца ні падрыхтоўкай, ні замахам. Абавязак, які не быў своечасова выкананы, нікуды не знікае, а таму і ажыццяўленне складу злачынства не спыняецца, а працягваецца далей, аб чым сведчыць, напрыклад, арт. 75 Падатковага кодэксу, што прадугледжвае налічэнне пені за кожны каляндарны дзень пратэрміноўкі ў якасці спосабу забеспячэння выканання падатковых абавязацельстваў. Беручы пад увагу гэтую акалічнасць, трэба прызнаць правату тых спецыялістаў, якія разглядаюць падатковыя злачынствы як працяглыя [7, с. 40; 8, с. 209–210; 9, с. 79–80].

Заўважым, што пры абгрунтаванні працяглага характару злачынстваў, звязаных з невыкананнем абавязкаў па выплаци грашовых сродкаў, сягоння можна абапірацца не толькі на п. 1 пастановы 23-га Пленума Вярхоўнага Суда СССР ад 4 сакавіка 1929 г. «Об условиях применения давности и амнистии к делам и продолжаемым преступлениям», дзе пры пераліку працяглых злачынстваў прама паказваецца, сярод іншага, на зламьснае ўхіленне ад выплаты аліментнаў, але і на зусім новы акт афіцыйнага судовага тлумачэння. У п. 20 пастановы Пленума Вярхоўнага Суда Расійскай Федэрацыі ад 25 снежня 2018 г. № 46 «Об некоторых вопросах судебной практики по делам об административных правонарушениях» недвухсэнсоўна адзначана, што тэрміны даўнасці крымінальнага праследавання за ўчыненне злачынства, прадугледжанага артыкулам 145.1 КК РФ (г. зн. за нявыплату заробтнай платы), лічацца з моманту яго фактычнага заканчэння, у прыватнасці з дня пагашэння запазычанасці, звальнення вінаватай асобы або яе часовага зняцця з пасады. Пры гэтым звальненне работніка, якому не выплачвалася заробтная плата, не ўплывае на падлік тэрмінаў даўнасці крымінальнага

праследавання працадаўцы. Як відаць, Пленум у дадзеным выпадку не размяжоўвае невыкананыя абавязкі на «крымінальна-прававыя» і «некрымінальна-прававыя», а наадварот, лічыць, што суб'ект бесперапынна ўчыняе злачынства і пасля яго юрыдычнага сканчэння, г. зн. знаходзіцца ў тым самым «злачынным стане», што складае аснову крымінальна-прававой канструкцыі працяглага злачынства. І хоць абавязкі плаціць падаткі і зароботную плату рэгулююцца рознымі галінамі права, па сваім фактычным змесце яны цалкам аднолькавыя, таму аднолькавым павінен быць і падыход да крымінальна-прававой кваліфікацыі іх невыканання як працяглых злачынстваў.

1. Волженкин Б. В. Преступления в сфере экономической деятельности по уголовному праву России. СПб. : Изд-во Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2007. 765 с.
2. Соловьев И. Н. Налоговые преступления и преступность. М. : Экзамен, 2006. 526 с.
3. Молчанов Д. М. Дящиеся преступления: уголовно-правовая оценка в соответствии с принципом справедливости // Lex Russica. 2011. № 4. С. 741–752.
4. Кузнецова Н. Ф. Проблемы квалификации преступлений: Лекции по спецкурсу «Основы квалификации преступлений»; науч. ред. и предисл. акад. В. Н. Кудрявцева. М. , 2007. 336 с.
5. Марчук В., Белокопытов В. О некоторых вопросах правоприменительной практики по делам о преступлениях, предусмотренных ст. 174 УК // Законность и правопорядок. 2017. № 1. С. 37–43.
6. Ivor J. Trestné právo hmotné. Zväzok 2: Osobitná časť. Bratislava : Iura Edition, 2006. 608 str.
7. Яни П. С. Дящиеся преступления с материальным составом (К вопросу о квалификации преступного уклонения от уплаты налогов) // Российская юстиция. 1999. № 1. С. 40–42.
8. Шумихин В. Т. Конструктивные признаки дящегося преступления // Вестн. Перм. ун-та. Сер. Юрид. науки. 2010. № 2. С. 207–210.
9. Корнеева А. В. К вопросу о дящихся преступлениях // Уголовное право: стратегия развития в XXI веке : материалы XII Междунар. науч.-практ. конф., 29–30 янв. 2015 г. М. : РГ-Пресс, 2015. С. 177–180.